

Ewa Markowska-Bzducha

Politechnika Radomska

REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORYALNEGO W POLSCE

1. Wstęp

Od 1 stycznia 2004 r. obowiązuje nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 13 listopada 2003 r. [11]. Jej ideą było m.in. rozbudowanie możliwości absorpcji środków unijnych poprzez zwiększenie strumienia środków i uelastycznienie zasad gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego [2, s. 5].

Samorząd terytorialny jest w Polsce głównym beneficjentem unijnych środków pomocowych [8, s. 16-31]. Interesujące wydaje się zatem, jak nowa ustawa wpłynęła na możliwości inwestycyjne poszczególnych jednostek, a tym samym na możliwości absorpcji unijnych środków, szczególnie w ujęciu regionalnym.

Doświadczenia krajów członkowskich pokazują, że środki z funduszy strukturalnych są najefektywniej wykorzystywane przez kraje, w których pozycja regionów jest silna. Skuteczność regionów w kreowaniu polityki regionalnej i zarządzaniu funduszami strukturalnymi w znacznym stopniu zależy od zaangażowania i możliwości korzystania ze środków wspólnotowych przez społeczności lokalne. Decydującą rolę – nie tylko jako beneficjenci, ale i animatorzy rozwoju lokalnego – odrywają samorządy lokalne.

Celem referatu jest analiza zmian w dochodach jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w ujęciu regionalnym, pod kątem zwiększenia ich potencjalnych możliwości inwestycyjnych. Ze względu na to, że zaprezentowanie wyników analizy zmian w dochodach wszystkich szczebli samorządu terytorialnego w Polsce

zakłóciłoby przejrzystość wyводу, opracowaniem objęto tylko dochody polskich województw za lata 2002-2004. O wyborze obiektu badawczego zadecydował fakt, iż nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w największym zakresie wpłynęła na zmiany w poziomie i strukturze dochodów polskich województw [4, s. 565-569]. Ponadto polskie województwa, jako regiony typu NUTS-2, są adresatem znacznej pomocy unijnej.

Ze względu na rangę problematyki spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej interesujące wydaje się również, czy powyższe zmiany stwarzają przesłanki do zmniejszenia dysproporcji rozwojowych istniejących między poszczególnymi regionami.

O rozmiarach możliwości inwestycyjnych samorządów po stronie dochodowej ich budżetów decyduje przede wszystkim poziom dochodów, którego wzrost zwiększa również potencjalne środki na cele inwestycyjne, a następnie udział dochodów własnych w strukturze dochodowej.

Osiągnięciu celu opracowania podporządkowano kolejne jego części dotyczące:

- potencjału społeczno-ekonomicznego województw,
- dynamiki dochodów województw,
- struktury dochodów województw.

2. Potencjał społeczno-ekonomiczny województw

Funkcjonujący w Polsce od 1999 r. samorząd województwa, w odróżnieniu od samorządu gminnego i powiatowego, został utworzony nie tyle w celu wykonywania bieżących zadań publicznych o charakterze wojewódzkim, ile przede wszystkim w celu prowadzenia polityki rozwoju regionalnego [7, s. 391-399]. Jednym z podstawowych problemów funkcjonowania samorządów województw są kwestie finansowania tych jednostek [6, s. 547-556]. Od poziomu ich samodzielności finansowej zależy w znacznej mierze skuteczność polityki regionalnej.

W tabeli 1 przedstawiono dane charakteryzujące potencjał społeczno-ekonomiczny polskich województw, który jest istotnym czynnikiem determinującym alokację zasobów w skali kraju w ramach ich gospodarki finansowej. Dane zawarte w tab. 1 są dość zróżnicowane, mimo że Polska należy do państw o najmniejszym zróżnicowaniu regionalnym, na poziomie NUTS-2, wśród krajów UE-25 [10, s. 17-26].

Największym potencjałem społecznym, wyrażonym liczbą ludności, charakteryzują się województwa mazowieckie i śląskie. Na obszarze tych dwóch województw zamieszkuje 25,8% ludności Polski, z czego 16,9% ludności zamieszkałej w miastach stanowi 33,9% łącznej liczby mieszkańców gmin miejskich w Polsce. Są to jednocześnie regiony o największym potencjale ekonomicznym, wyrażonym przez udział w ogólnej wartości wytworzonego PKB oraz największej zamożności mierzonej PKB na głowę mieszkańca. Wysokim potencjałem społeczno-ekonomicznym wśród szesnastu regionów wyróżniają się również województwa

wielkopolskie i dolnośląskie. Na obszarze czterech wyżej wymienionych województw zamieszkuje 49,2% ludności polskich miast.

Tabela 1. Potencjał społeczno-ekonomiczny polskich województw*

Wyszczególnienie	Liczba ludności (2003 r.)					PKB		
	w tys.	% ludności ogółem						
		Polska =100	w tym			w mln zł	Polska =100	per capita
			w gminach miejskich	w gminach miejsko- wiejskich	w gminach wiejskich			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	38195,2	100,0	49,9	22,0	28,1	816080,6	100,0	21366
Dolnośląskie	2901,1	7,6	4,4	1,9	1,3	63782,3	7,8	21986
Kujawsko-pomorskie	2068,4	5,4	2,7	1,2	1,5	39649,3	4,9	19169
Lubelskie	2193,7	5,7	2,3	0,6	2,8	32946,7	4,0	15019
Lubuskie	1008,0	2,6	1,0	1,1	0,5	18542,6	2,3	18396
Łódzkie	2601,5	6,8	3,9	1,0	1,9	50723,9	6,2	19498
Małopolskie	3247,9	8,5	3,1	2,3	3,1	60156,8	7,4	18522
Mazowieckie	5130,3	13,4	7,6	2,1	3,8	167876,6	20,6	32722
Opolskie	1058,0	2,8	0,6	1,5	0,7	18169,1	2,2	17173
Podkarpackie	2096,6	5,5	1,8	1,2	2,5	32362,4	4,0	15436
Podlaskie	1206,2	3,2	1,6	0,6	1,0	19424,8	2,4	16105
Pomorskie	2186,0	5,7	3,5	0,7	1,5	45750,7	5,6	20929
Śląskie	4722,6	12,4	9,3	1,0	2,1	112008,5	13,7	23718
Świętokrzyskie	1293,2	3,4	1,1	1,0	1,3	21869,3	2,7	16911
Warmińsko-mazurskie	1428,3	3,7	1,7	1,0	1,0	23572,1	2,9	16504
Wielkopolskie	3356,5	8,8	3,3	3,4	2,1	74700	9,2	22256
Zachodniopomorskie	1697,0	4,4	2,1	1,6	0,7	34544	4,2	20357

* Dane za 2003 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [1; 9].

Najmniejszym potencjałem społeczno-ekonomicznym dysponują województwa: lubuskie, opolskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. Na obszarze tych pięciu regionów zamieszkuje łącznie 12,0% ludności gmin miejskich w Polsce. Liczba ludności najmniejszego wśród szesnastu województw lubuskiego jest ponad pięciokrotnie niższa niż w mazowieckim.

Najmniejszy udział w ogólnej wartości PKB miało w 2003 r. województwo opolskie, ponad dziewięciokrotnie niższy niż w przypadku województwa mazowieckiego.

PKB na głowę mieszkańca w najbiedniejszym regionie Polski – województwie lubelskim – stanowił w 2003 r. 45,9% poziomu tego wskaźnika dla najbogatszego województwa mazowieckiego. Do grupy najuboższych polskich województw należą, oprócz lubelskiego, także: podkarpackie, podlaskie, warmińsko-mazurskie i świętokrzyskie. Są one równocześnie najbiedniejszymi regionami UE-25 [3, s. 63-68].

W ostatnich latach pogłębiły się dysproporcje w poziomie rozwoju poszczególnych regionów Polski. Jest to rezultatem szybkiej poprawy sytuacji regionów związanych z największymi aglomeracjami miejskimi przy jednoczesnym słabym rozwoju obszarów, na których uprzednio skoncentrowane były państwowe gospodarstwa rolne i rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Niższym poziomem rozwoju charakteryzują się również obszary z dominującą do niedawna rolą przemysłu obronnego, a także regiony historycznie ubogie, o słabo rozwiniętych pozarolniczych działach gospodarki. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej jest jednym z celów strategicznych Narodowego Planu Rozwoju Polski na lata 2007-2013 [5, s. 13].

3. Dynamika dochodów województw

W badaniu możliwości inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego szczególnie ważnymi pozycjami po stronie dochodowej budżetów samorządowych są dochody ogółem oraz dochody własne. Analiza dynamiki dochodów oraz relacji między dochodami ogółem a dochodami własnymi obrazuje zmiany w zakresie samodzielności samorządów w kształtowaniu ich dochodów, tzw. samodzielności dochodowej.

W tabeli 2 przedstawiono dane odzwierciedlające poziom dochodów polskich województw w badanym okresie oraz jego zmiany.

Z informacji zawartych w tab. 2 wynika, że w 2004 r. nastąpił istotny wzrost dochodów wszystkich polskich województw: o 52,7% w stosunku do roku 2003 i o 65,7% w porównaniu do 2002 r. We wzroście tym największy udział miały województwa o największym potencjale społeczno-ekonomicznym: mazowieckie i śląskie, przypadło na nie 56,8% łącznego przyrostu dochodów polskich województw w latach 2002-2004. W konsekwencji nastąpił spadek udziału dochodów pozostałych czternastu województw w łącznej wartości dochodów polskich regionów. Dochody województwa mazowieckiego wzrosły w badanym okresie o 195,0%. W 2002 r. stanowiły one 11,9% dochodów szesnastu województw, a w 2004 r. udział ten wzrósł do 21,3%. Był to zdecydowanie najwyższy wzrost.

Najmniejszy przyrost dochodów nastąpił w województwie świętokrzyskim – o 23,8% w porównaniu z rokiem 2002, w okresie 2002-2004 przypadło mu 1% przyrostu dochodów polskich województw. Najmniejszy udział we wzroście łącznych dochodów województw w badanym okresie miało najbiedniejsze województwo lubelskie, a następnie: świętokrzyskie, podlaskie, opolskie, warmińsko-mazurskie.

Tabela 2. Dochody polskich województw w latach 2002-2004

Wyszczególnienie	2002		2003				2004					
	mln zł	% dochodów 16 województw	mln zł	% dochodów 16 województw	rok poprzedni = 100	% przyrostu dochodów 16 województw w latach 2002-2003	mln zł	% dochodów 16 województw	rok poprzedni = 100	% przyrostu dochodów 16 województw w latach 2003-2004	rok 2002 = 100	% przyrostu dochodów 16 województw w latach 2002-2004
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ogółem	4 218,3	100,0	4 565,8	100,0	108,2	100,0	6 970,3	100,0	152,7	100,0	165,2	100,0
Dolnośląskie	320,1	7,6	332,6	7,3	103,9	3,6	483,3	6,9	145,3	6,3	151,0	5,9
Kujawsko-pomorskie	237,5	5,6	245,1	5,4	103,2	2,2	330,9	4,7	135,0	3,6	139,3	3,4
Lubelskie	238,9	5,7	310,9	6,8	130,1	20,7	325,5	4,7	104,7	0,6	136,3	3,1
Lubuskie	169,8	4,0	159,7	3,5	94,1	-2,9	215,3	3,1	134,8	2,3	126,8	1,7
Łódzkie	203,6	4,8	209,5	4,6	102,9	1,7	325,1	4,7	155,2	4,8	159,7	4,4
Małopolskie	324,1	7,7	370,7	8,1	114,4	13,4	486,1	7,0	131,1	4,8	150,0	5,9
Mazowieckie	502,4	11,9	502,0	11,0	99,9	-0,1	1 481,9	21,3	295,2	40,8	295,0	35,6
Opolskie	110,2	2,6	126,1	2,8	114,4	4,6	163,1	2,3	129,3	1,5	148,0	1,9
Podkarpackie	235,6	5,6	271,8	6,0	115,4	10,4	344,5	4,9	126,7	3,0	146,2	4,0
Podlaskie	119,9	2,8	141,4	3,1	117,9	6,2	172,9	2,5	122,3	1,3	144,2	1,9
Pomorskie	248,3	5,9	289,4	6,3	116,6	11,8	378,1	5,4	130,6	3,7	152,3	4,7
Śląskie	595,0	14,1	631,2	13,8	106,1	10,4	1 016,2	14,6	161,0	16,0	170,8	15,3
Świętokrzyskie	162,0	3,8	175,4	3,8	108,3	3,9	200,5	2,9	114,3	1,0	123,8	1,4
Warmińsko-mazurskie	170,1	4,0	211,6	4,6	124,4	11,9	253,9	3,6	120,0	1,8	149,3	3,0
Wielkopolskie	379,3	9,0	384,9	8,4	101,5	1,6	538,5	7,7	139,9	6,4	142,0	5,8
Zachodniopomorskie	201,5	4,8	203,4	4,5	100,9	0,5	254,6	3,7	125,2	2,1	126,4	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie [1].

4. Struktura dochodów województw

Analizowany wzrost dochodów polskich województw w 2004 r. dotyczył przede wszystkim dochodów własnych i spowodował istotne zmiany w strukturze dochodów tego szczebla samorządu. W tabeli 3 przedstawiono strukturę dochodów polskich województw w latach 2002-2004, według podstawowych grup rodzajowych.

Tabela 3. Struktura dochodów polskich województw w latach 2002-2004

Rok	Dochody własne	Subwencje	Dotacje celowe z budżetu państwa	Rok	Dochody własne	Subwencje	Dotacje celowe z budżetu państwa
Ogółem				Podkarpackie			
2002	15,1	35,8	42,1	2002	9,4	42,1	46,3
2003	15,4	33,1	45,0	2003	9,8	36,8	50,9
2004	58,9	18,5	18,6	2004	37,6	33,9	28,2
Dolnośląskie				Podlaskie			
2002	16,2	39,8	38,9	2002	12,2	45,0	40,5
2003	15,7	39,5	41,8	2003	17,6	37,8	41,9
2004	60,1	20,8	16,8	2004	39,5	38,6	19,6
Kujawsko-pomorskie				Pomorskie			
2002	13,3	34,8	47,7	2002	16,8	31,2	47,7
2003	13,1	33,4	50,9	2003	17,8	26,6	53,1
2004	48,3	26,6	23,5	2004	62,8	14,4	21,8
Lubelskie				Śląskie			
2002	9,0	43,7	45,8	2002	14,1	24,1	32,2
2003	7,4	33,5	58,3	2003	14,4	23,5	33,1
2004	33,8	39,1	26,3	2004	51,8	8,4	21,5
Lubuskie				Świętokrzyskie			
2002	9,9	45,2	35,7	2002	8,2	33,5	57,8
2003	10,0	45,5	40,8	2003	8,2	30,9	60,6
2004	37,9	36,3	24,3	2004	33,5	34,9	30,5
Łódzkie				Warmińsko-mazurskie			
2002	17,3	39,5	40,3	2002	11,0	39,2	45,6
2003	17,9	40,0	39,3	2003	9,2	32,7	56,1
2004	57,0	26,9	13,7	2004	33,9	31,1	32,5
Małopolskie				Wielkopolskie			
2002	15,8	42,2	34,2	2002	13,8	33,4	50,5
2003	19,1	30,1	43,7	2003	15,0	33,4	45,4
2004	56,7	15,7	25,0	2004	71,6	9,1	17,1
Mazowieckie				Zachodniopomorskie			
2002	29,2	30,0	39,2	2002	11,5	49,9	37,9
2003	29,5	28,5	40,1	2003	12,7	48,5	38,6
2004	89,6	5,7	3,9	2004	40,4	44,0	13,9
Opolskie							
2002	11,7	46,6	40,7	2002			
2003	11,1	41,7	46,1	2003			
2004	45,0	20,6	32,3	2004			

Źródło: opracowanie własne na podstawie [1].

Z analizy danych zawartych w tab. 3 wynika wyraźny wzrost w 2004 r. udziału dochodów własnych w strukturze dochodów wszystkich polskich województw oraz spadek udziału dotacji celowych z budżetu państwa. W większości województw nastąpił również znaczny spadek udziału subwencji w dochodach ogółem.

Zdecydowanie najwyższy poziom wskaźnika udziału dochodów własnych w globalnych dochodach we wszystkich badanych latach wystąpił w województwie mazowieckim i osiągnął w 2004 r. imponujący poziom 89,6%, a najniższy w świętokrzyskim i lubelskim. Najwyższy, ponadpięciokrotny wzrost analizowanego wskaźnika, w 2004 r. w porównaniu z 2002 r., odnotowano w przypadku województwa wielkopolskiego, czterokrotny zaś w świętokrzyskim i podkarpackim. W pozostałych przypadkach był to ponadtrzykrotny wzrost.

Proces zwiększania dochodów własnych został dokonany głównie przez zapewnienie zwiększonych procentowo udziałów samorządów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Nowym dochodem własnym województw stał się od 2004 r. 5-procentowy udział w dochodzie uzyskiwanym w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami.

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego wprowadziła także zmiany w systemie finansowania niektórych zadań. Dotychczasowe dotacje celowe na finansowanie bądź dofinansowanie zadań własnych, jak również niektóre dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej zostały zastąpione zwiększonymi dochodami własnymi.

Analizowana ustawa wprowadziła również nową konstrukcję subwencji ogólnej. W przypadku województw, w stosunku do dotychczasowych rozwiązań, zlikwidowana została część drogowa subwencji ogólnej, a w zamian otrzymały one zwiększone dochody własne. Subwencja ogólna dla województw składa się od 2004 r. z części: wyrównawczej, regionalnej i oświatowej.

Duże zróżnicowanie dochodów jednostek samorządu terytorialnego spowodowało konieczność wprowadzenia obowiązku dokonywania wpłat już nie tylko przez gminy, ale również przez powiaty i województwa. Środki z wpłat, w ramach mechanizmu solidarnościowego, wpływają do budżetu państwa, a następnie są w tej samej wysokości przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego.

Równocześnie z wprowadzeniem tak istotnych zmian w systemie finansów jednostek samorządu terytorialnego wprowadzony został mechanizm dostosowawczy. Otrzymują one środki finansowe na wyrównanie ewentualnych różnic w dochodach. W przypadku województw na powyższe przeznaczono 30% części regionalnej subwencji ogólnej [2, s. 6-7].

5. Podsumowanie

Analiza dynamiki i struktury dochodów polskich województw w latach 2002-2004 wskazuje na istotne zwiększenie ich potencjalnych możliwości inwestycyj-

nych. W badanym okresie nastąpił zarówno znaczny wzrost globalnej wartości dochodów wszystkich polskich województw, który pozwala na wygospodarowanie większych środków na cele inwestycyjne, jak i wzrost samodzielności w kształtowaniu dochodów, wyrażonej udziałem dochodów własnych w strukturze dochodów samorządu terytorialnego. Wprowadzone Ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego zmiany po stronie dochodowej budżetów województw należy z pewnością ocenić pozytywnie z punktu widzenia wzrostu ich potencjalnych możliwości inwestycyjnych, a zarazem możliwości absorpcji środków unijnych. Wydaje się jednak, iż analizowane zmiany przyczynią się w kolejnych latach do pogłębienia dysproporcji między poszczególnymi regionami w badanym zakresie. Dla potwierdzenia tych wniosków przeprowadzono analizę dochodów województw w przeliczeniu na mieszkańca (tab. 4).

Tabela 4. Dochody polskich województw w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	2002				2003				2004			
	dochody ogółem		dochody własne		dochody ogółem		dochody własne		dochody ogółem		dochody własne	
	w zł	Polska =100	w zł	Polska =100	w zł	Polska =100	w zł	Polska =100	w zł	Polska =100	w zł	Polska =100
Ogółem	110	100,0	17	100,0	120	100,0	18	100,0	183	100,0	108	100,0
Dolnośląskie	110	100,0	18	105,9	115	95,8	18	100,0	167	91,3	100	92,6
Kujawsko-pomorskie	115	104,5	15	88,2	118	98,3	15	83,3	160	87,4	77	71,3
Lubelskie	109	99,1	10	58,8	142	118,3	10	55,5	149	81,4	50	46,3
Lubuskie	168	152,7	17	100,0	158	131,7	16	88,9	213	116,4	81	75,0
Łódzkie	78	70,9	13	76,5	81	67,5	14	77,8	125	68,3	71	65,7
Małopolskie	100	90,9	16	94,1	114	95,0	22	122,2	149	81,4	85	78,7
Mazowieckie	98	89,1	29	170,6	98	81,7	29	161,1	288	157,4	258	238,9
Opolskie	104	94,5	12	70,6	119	99,2	13	72,2	155	84,7	70	64,8
Podkarpackie	112	101,8	10	58,8	130	108,3	13	72,2	164	89,6	62	57,4
Podlaskie	99	90,0	12	70,6	117	97,5	21	116,7	144	78,7	57	52,8
Pomorskie	114	103,6	19	111,8	132	110,0	24	133,3	172	94,0	108	100,0
Śląskie	125	113,6	18	105,9	134	111,7	19	105,6	216	118,0	112	103,7
Świętokrzyskie	125	113,6	10	58,8	136	113,3	11	61,1	155	84,7	52	48,1
Warmińsko-mazurskie	119	108,2	13	76,5	148	123,3	14	77,8	178	97,3	60	55,6
Wielkopolskie	113	102,7	16	94,1	115	95,8	17	94,4	160	87,4	115	106,5
Zachodniopomorskie	119	108,2	14	82,4	120	100,0	15	83,3	150	82,0	61	56,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie [1].

Z danych zaprezentowanych w tab. 4 wynika, iż w badanym okresie nastąpił zarówno wzrost dochodów ogółem na 1 mieszkańca, jak i wielokrotnie go przewyższający wzrost dochodów własnych. Najwyższe dochody własne na 1 mieszkańca w całym badanym okresie miało województwo o największym potencjale społeczno-ekonomicznym – mazowieckie, a najniższe – najbiedniejsze województwo lubel-

skie. W latach 2002 i 2003 analizowany wskaźnik dla mazowieckiego był prawie trzykrotnie wyższy niż w lubelskim, w 2004 r. była to ponadpięciokrotna przewaga.

Inaczej kształtował się wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. Po uwzględnieniu dotacji i subwencji, w latach 2002-2003, najwyższe dochody na 1 mieszkańca posiadało województwo o najmniejszym potencjale społecznym – lubuskie, a najniższe łódzkie. Oparcie od 2004 r. budżetów województw na dochodach własnych spowodowało, że najwyższy wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca miało województwo mazowieckie, a najniższy niezmiennie łódzkie.

Zwiększenie udziału dochodów własnych w dochodach województw prowadzi do zwiększenia ich samodzielności finansowej, rozważanej w aspekcie zarówno dochodowym, jak i wydatkowym. Równocześnie jednak prowadzi do pogłębienia istniejących dysproporcji rozwojowych między regionami. Wiedząc, że to dochody własne stanowią o zdolności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego, na podstawie przeprowadzonej analizy można wysnuć wniosek, że w rezultacie zmian wprowadzonych Ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego nastąpi dalsze pogłębienie istniejących różnic w badanym zakresie. W największym stopniu bowiem zwiększyły się możliwości inwestycyjne województw o największym poziomie zamożności, co potwierdza zarówno analiza wielkości globalnych, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Fundusze unijne mogą współfinansować do 75% kosztów projektów. Aby z nich skorzystać, samorządy potrzebują zwiększenia zdolności samofinansowania dla zapewnienia tzw. wkładu własnego. Wymaga to większych dochodów, najlepiej w postaci dochodów własnych. W przypadku polskich województw warunek ten został spełniony – istotnie zwiększono dochody własne, zmieniając w ten sposób korzystnie strukturę ich dochodów. Te pozytywne zmiany dotyczyły wszystkich polskich województw, jednakże oparcie budżetów województw na dochodach własnych istotnie zaostriżyło istniejące różnice w potencjalnych możliwościach inwestycyjnych poszczególnych regionów.

Interesującym obszarem do dalszych badań jest ustalenie, czy powyższe zmiany znalazły odzwierciedlenie w stronie wydatkowej budżetów województw.

Literatura

- [1] *Budżety jednostek samorządu terytorialnego w latach 2001-2004*, GUS, Warszawa 2005.
- [2] *Informacja o skutkach obowiązywania ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa, czerwiec 2005. Strony internetowe Ministerstwa Finansów (3.03.2006 r.).
- [3] Kozuń-Cieślak G., *Polska w rozszerzonej Unii Europejskiej. Koncepcje, doświadczenia, prognozy*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej. Wstępny bilans członkostwa*, red. J. Misala, Politechnika Radomska, Radom 2006.

- [4] Markowska-Bzducha E., *Finanse samorządowe w Polsce w aspekcie możliwości absorpcji funduszy unijnych*, [w:] *Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, red. D. Zarzecki, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006.
- [5] *Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013. Projekt*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej, Warszawa 2005.
- [6] Patrzalek L., *Finanse samorządu województwa a problem finansowania i współfinansowania działań na rzecz rozwoju regionalnego*, [w:] *Samorząd terytorialny w zintegrowanej Europie*, red. B. Filipiak, A. Szewczuk, Z. Zychowicz, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2005.
- [7] Patrzalek L., *Zakres samodzielności finansowej samorządów regionalnych*, [w:] *Polska samorządność w integrującej się Europie*, red. A. Szewczuk, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2004.
- [8] *Pierwszy okres wykorzystania funduszy strukturalnych w Polsce*, Raport IŻ PWW. Warszawa, wrzesień 2005.
- [9] *Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne 2003*, Strony internetowe GUS (29.06.2006).
- [10] Strahl D., *Zróźnicowanie rozwoju regionalnego na poziomie NUTS-2 w krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. R. Brol, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 1083, AE, Wrocław 2005.
- [11] Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (DzU nr 203, poz. 1966).

THE REGIONAL DIFFERENTIATION OF THE POSSIBILITY OF INVESTMENT- LOCAL GOVERNMENT UNITS IN POLAND

Summary

The incorporation of Poland into the European Union in 2004 has given this country the opportunity of using the EU's relief funds – over 12 billion euro allocated for the years 2004-2006. Main beneficiaries of these funds in Poland are local government units.

The paper presents an analysis of changes in incomes of local government units in Poland in view of increasing their opportunities in using the EU's relief funds. The analysis was based on incomes of Polish regions in the years 2002-2004.

REGIONÁLNÍ ODLIŠNOSTI INVESTIČNÍCH MOŽNOSTÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ V POLSKU

Anotace

Vstup Polska do Evropské unie v roce 2004 umožnil, mj. využití evropských podpůrných fondů – více než 12 mld EUR za období 2004-2006. Hlavním příjemcem evropských prostředků v Polsku jsou územní samosprávné celky.

V tomto příspěvku je prezentována analýza změn v příjmech územních samosprávných celků v Polsku s ohledem na zvýšení jejich možností v oblasti absorpce evropských podpůrných prostředků. Analýza se vztahuje na příjmy polských vojvodství v letech 2002-2004.

REGIONALE DIFFERENTIERUNG DER INVESTITIONSMÖGLICHKEITEN IN DEN EINHEITEN DER TERRITORIALEN SELBSTVERWALTUNG IN POLEN

Zusammenfassung

Die Einbeziehung Polens im Jahre 2004 in die Strukturen der Europäischen Union hat unter anderem die Möglichkeit geboten die EU-Förderfonds - mehr als 12 Milliarden EURO, zugesprochen für die Jahre 2004-2006 auszunutzen. Wichtigster Benefizient dieser EU-Mittel in Polen sind die Einheiten der territorialen Selbstverwaltung.

In der obigen Arbeit wurde eine Analyse der Änderungen in den Einnahmen der territorialen Einheiten der Selbstverwaltung in Polen in Bezug auf die Steigerung ihrer Möglichkeiten im Bereich der Absorption der EU-Fördermittel. Die Analyse umfasst die Einnahmen polnischer Wojewodschaften in den Jahren 2002-2004.